ಸೃಜನಿ

SRUJANI: Indian Journal of Innovative Research and Development (SIJIRD)
Volume-4 Issue 6, January-February 2026, Pp. 47-54
Bi-Monthly, Peer-Reviewed, Open Access, Indexed Journal

I S S N: 2583-3510
SIRDF
JOURNALS
editor@srujani.in
www.srujani.in

ಗಜಶಿಲಾಪುರದಿಂದ ಆನೇಕಲ್ ತನಕ: ಶಾಸನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಜಿ
ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ತ್ರಿವೇಣಿ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್ಮೆಂಟ್, ಮಲ್ಲಸಂದ್ರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

Abstract:
ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲಾಧಾರಗಳಾದ ಶಾಸನಗಳು ಪುರಾತನ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ನಿಖರ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಲೇಖನವು ಪ್ರಾಚೀನ ಗಜಶಿಲಾಪುರ (ಇಂದಿನ ಆನೇಕಲ್) ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಗಂಗರು, ಚೋಳರು, ಹೊಯ್ಸಳರು ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ನಡೆಸಿದ 3D ಡಿಜಿಟಲ್ ಶಾಸನ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಯಂತಹ ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಈ ಶಾಸನ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ತಂದಿವೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ಆನೇಕಲ್ ಅಥವಾ ಗಜಶಿಲಾಪುರದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಇತಿಹಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಪುರಾತತ್ವ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳ ನೈಜ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತದೆ.

Keywords: *ಶಾಸನಗಳು, ಗಜಶಿಲಾಪುರ, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಗ್ರಾಮಸಭೆ, ಶಿಲಾಶಾಸನ, ಹೀರೋ ಸ್ಟೋನ್, ಪುರಾತತ್ವ, ಆನೇಕಲ್, ಪುರಾತತ್ವ, ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ*

ಪೀಠಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುರಾತನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಶಾಸನಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹ ಮತ್ತು ನಿಖರ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಕೇವಲ ರಾಜಕೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನೇ ದಾಖಲಿಸಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಆ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳ ನೈಜ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು, ಇಂದಿನ ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, "ಹತ್ತಾರು ಕೆರೆಗಳ ಊರು" ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅದರ ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. "ಗಜಶಿಲಾಪುರ" ಪ್ರದೇಶವು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಅರ್ಥದಂತೆಯೇ — "ಗಜಶಿಲೆ ಇರುವ ಊರು" ಎಂಬುದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. "ಗಜ"

Please cite this article as: ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಜಿ. (2026). ಗಜಶಿಲಾಪುರದಿಂದ ಆನೇಕಲ್ ತನಕ: ಶಾಸನಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ. *ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ನೋವೇಟಿವ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವೆಲಪ್‌ಮೆಂಟ್*, 4(6), 47–54

ಅಂದರೆ ಆನೆ, “ಶಿಲೆ” ಅಂದರೆ ಕಲ್ಲು, “ಪುರ” ಅಂದರೆ ಊರು ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಈ ಹೆಸರು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ, ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆನೆಗಳ ಆಕಾರದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಗಜಶಿಲಾಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಸ್ಥಳವು ಜನಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡ ರೂಪವಾದ ಆನೇಕಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಗಜಶಿಲಾಪುರವೇ ಆನೇಕಲ್‌ನ ಹಳೆಯ ಹೆಸರು — ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಹೆಸರುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಇಂದಿಗೂ ಪುರಾತತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳ, ಚೋಳ ಹಾಗೂ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಹೀರೋ ಸ್ಟೋನ್‌ಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳ ಲಿಪಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಮತ್ತು ಪುರಾತನ ಶಿಲ್ಪಶೈಲಿಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಆನೇಕಲ್ ಅಥವಾ ಗಜಶಿಲಾಪುರ ಪ್ರದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕಿನ ಶಾಸನಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ವಾಸಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು, ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು, ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಇತಿಹಾಸದ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಂಗರು, ಚೋಳರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳ ಇತಿಹಾಸ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪುರಾತತ್ವ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು

ಮರಸೂರು, ಹುಲಿಕಲ್ಲು, ಉಲುವರ್, ಬೆಟ್ಟಹಳ್ಳಿ, ನರಸಾಪುರ, ಚಿಕ್ಕರಾಯಪ್ಪನಹಳ್ಳಿ, ದೇವನಹಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ದೊರಕಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಈಗ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ (Mythic Society) ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಮರಸೂರು ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟತೆ:

- ಕ್ರಿ.ಶ.8ನೇ ಶತಮಾನದ ಗಂಗಾ ಶೈಲಿಯ ಕಲ್ಲಿನ ಕಂಬಗಳು, ಹಳೆಯ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಅಚ್ಚುಗಳೊಂದಿಗೆ.
- ಕ್ರಿ.ಶ.10ನೇ ಶತಮಾನದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಸತಿಗಲ್ಲುಗಳು, ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ.
- 9ನೇ–10ನೇ ಶತಮಾನಗಳ “ಹೀರೋ ಸ್ಟೋನ್‌ಗಳು” (ಉದಾ: ಪುಣಿಸೆಯಮ್ಮ, ಬುಟುಗ ಇರವಬೆಡೆಂಗ).
- 10ನೇ ಶತಮಾನದ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ – ಹೊಯ್ಸಳ ಶಿಲ್ಪ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದ ಉದಾಹರಣೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ (Mythic Society) ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶಾಸನಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮರಸೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು “Bengaluru Inscriptions 3D Digital Conservation Project” ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, 2021 ರಿಂದ ನಗರದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು 3D ಸ್ಕ್ಯಾನಿಂಗ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಡಿಜಿಟಲೀಕರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ, ಮರಸೂರಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆತ 10ನೇ ಶತಮಾನದ ಚಾಮುಂಡಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗ್ರಾಮಸ್ಥರ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹಿಂದೆ "ಬಂಡಿ ಮಂಕಾಳಮ್ಮ" ಎಂದು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1970ರ ದಶಕದವರೆಗೆ ದೇವಾಲಯ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಕಾಯಿಲೆಗಳು ಮತ್ತು "ಅಶುಭ" ಘಟನೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವತೆ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಯೋಜನಾ ತಂಡವು 9ನೇ ಮತ್ತು 10ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಎರಡು ವೀರಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದೆ, ಇವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಾದ ವೀರರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಡಿಜಿಟಲ್ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ತಂಡವು ಮರಸೂರು ಸುಮಾರು 1,200 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕಿನ ಪುರಾತತ್ವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಶಾಸನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ನವಯುಗದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಆಳ್ವಿಕೆ

ಹೋಯ್ಸಳರ ವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಬಳಿಕ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಬಹುತೇಕ ಭಾಗಗಳಂತೆ ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶವೂ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1335ರ ನಂತರದಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಶಾಸನಗಳು ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಬುಕ್ಕಣ್ಣ ಒಡೆಯನಿಂದ ಹಿಡಿದು ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯ (1601) ಮತ್ತು ರಾಮದೇವರಾಯ (1614) ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಶಾಸನಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ಇವು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ, ಕತ್ತರಿಗುಪ್ಪೆ, ಆನೇಕಲ್, ಕಮ್ಮಸಂದ್ರ, ನಾರಾಯಣಘಟ್ಟ, ಮಾಯಸಂದ್ರ, ಸರ್ಜಾಪುರ, ಜಿಗಣಿ, ಮಾಸ್ತೇನಹಳ್ಳಿ, ಮುತ್ತನಲ್ಲೂರು ಮತ್ತು ಗೋಣಿಗಟ್ಟಪುರ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾಗಿವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಐದು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಳೀಯ ನಾಡಪ್ರಭುಗಳು ಅಥವಾ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೋಯ್ಸಳರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ನಾಡಪ್ರಭುಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾಳ್ವ ನರಸಿಂಹ ದೇವ ಮಹಾರಾಯ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1474)ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಪ್ರದೇಶವು ಸುಗಟೂರು ವಂಶದವರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ವಂಶವು ಹೊಸಕೋಟೆಯ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 16 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದ ಜಂಗಮಕೋಟೆ ಸಮೀಪದ ಸುಗಟೂರು ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಆಡಳಿತ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಇವರು ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹೊಸಕೋಟೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೋಲಾರ, ಮುಳಬಾಗಲು, ಸರ್ಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಶಿಡ್ಲಘಟ್ಟದವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಪೆನುಕೊಂಡ ರಾಜ ನರಸಿಂಗರಾಯರು ತಮ್ಮೇಗೌಡನಿಗೆ "ಚಿಕ್ಕರಾಯಲ್" ಎಂಬ ಬಿರುದು ನೀಡಿ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು, ಅದರಲ್ಲಿ ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶವೂ ಒಂದು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1496 ರಿಂದ ತಮ್ಮೇಗೌಡನ ಮಗ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ತಮ್ಮೇಗೌಡ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1542 ರಿಂದ ಇಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮೇಗೌಡ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದನು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1612ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಇಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮೇಗೌಡ ಹೊಸಕೋಟೆಯ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮೇಗೌಡನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಹೊಸಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಆನೇಕಲ್

ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದನು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನದ ಘಟ್ಟವಾದ ತಾಳಿಕೋಟೆ ಯುದ್ಧ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1564)ದ ನಂತರ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪತನಗೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ. 1638ರಲ್ಲಿ ರಣದುಲ್ಲಾಖಾನ್ ನಡೆಸಿದ ದಾಳಿಯ ನಂತರ ಕೋಲಾರ, ಹೊಸಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮರಾಠರ ಷಹಜಿಗೆ ಜಹಗೀರವಾಗಿ ಹೋದವು. ಷಹಜಿಯು ಹೊಸಕೋಟೆಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕರಾಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ತಮ್ಮೇಗೌಡನಿಗೆ ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದನು ಜೊತೆಗೆ ಸತ್ಯಮಂಗಲ ಕೋಟೆ, ಹೊಸೂರು ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಶಾಸನಾಧಾರಿತ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳಿಂದ ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು.

ಸುಗಟೂರು ವಂಶದ ಆಡಳಿತ (14ನೇ–18ನೇ ಶತಮಾನ)

14 ಮತ್ತು 18ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗಟೂರು ರಾಜರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಸುಗಟೂರು, ಕೋಲಾರ, ಮುಳಬಾಗಲು, ಹೊಸಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಜಾನಪದ ಕಥೆಗಳು ಸುಗಟೂರು ಆಡಳಿತಗಾರರ ಮೂಲ, ವಂಶ, ಆಡಳಿತ ಕ್ರಮ, ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಚಿತ್ರಣವೂ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸುಗಟೂರು ವಂಶದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದು ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿವಿಧ ಶಾಸನಗಳು, ಪುರಾತತ್ವ ದಾಖಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸುಗಟೂರು ವಂಶದ ಮೂಲವನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ, ಅವರ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ಪುನರ್‌ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಆನೇಕಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇವಲ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕವಲ್ಲದೆ, ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಗತಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಗಟೂರು ಆಡಳಿತಗಾರರು ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕೆರೆಗಳು, ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ್ದು, ಅವರ ಆಡಳಿತವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಯ ಮೂಲಾಧಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪತ್ತೆಯಾದ ಶಾಸನಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲ ಅವು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಜೀವಂತ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಯ್ಸಳ, ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಸುಗಟೂರು ವಂಶಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಜೀವನವು ಪರಸ್ಪರ ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಆನೇಕಲ್ ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಜೈನ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಪಂಥೀಯ ಶಾಸನಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಹತಿಯ ದೃಢ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ

ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದು — ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮನ್ವಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು

ದೇವಾಲಯಗಳ ಬಹುಮುಖ ಪಾತ್ರ

ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ದೇವಾಲಯಗಳು ಕೇವಲ ಪೂಜಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲ; ಅವು ಕಲಾ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಕಾರದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಜನೆ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮರಸೂರಿನ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಆನೇಕಲ್ಲಿನ ಕೇಶವ ದೇವಾಲಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ "ನೃತ್ಯಮಂದಿರ", "ಸಂಗೀತಮಂಟಪ", "ಪಾಠಶಾಲೆ" ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ವೃತ್ತಿಜೀವನ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆ

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ "ದೇವದಾಸಿ", "ಅರ್ಚಕ", "ಶಿಲ್ಪಿ", "ಮಠಾಧಿಪತಿ", "ಸಂಗೀತಗಾರ", "ಕಾವ್ಯಗಾರ", "ಪುರೋಹಿತ" ಮೊದಲಾದ ವರ್ಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಾಗೀಕರಣದ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಂಘಟಿತ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ದೇವಾಲಯ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ

ಹೊಯ್ಸಳರ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ನಿಖರತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದ "ಮಡಿವಾಳ ಹೀರೋ ಸ್ಟೋನ್‌ಗಳು" ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಹೀರೋ ಸ್ಟೋನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವೀರರ ಯುದ್ಧ, ಶೌರ್ಯ, ಸತಿ–ಪ್ರಥೆಯ ನೈತಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತಾಭಕ್ತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿವೆ. ಲಿಪಿಯು ಹಳೆಯ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಮಧ್ಯಕನ್ನಡದತ್ತ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮನ್ವಯ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ

ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳು ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ "ಗ್ರಾಮದೇವತೆ", "ಬಂಡಿ ಮಂಕಾಳಮ್ಮ", "ಚೌಡೇಶ್ವರಿ" ಮುಂತಾದ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಸಹಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಘರ್ಷವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದೆ ಅದನ್ನು ಸಂವಾದದ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿತು.

ಕಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಹೋಯ್ಸಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ನೃತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗಳು ಅರಳಿದ್ದರೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದವು. ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾದ ಸ್ಥಳಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿನಿಮಯ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪ ಪರಂಪರೆ

ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿಲ್ಪಶೈಲಿಗಳು ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಚಾಲುಕ್ಯ–ಚೋಳ ಶೈಲಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಅಂಶವು ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ – ಇತಿಹಾಸದ ಸತ್ವ

ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳು ವಿವಿಧ ಪಂಥದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೂ, ಅದೇ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಜೈನ

ಬಸದಿಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಬದಲು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳು ಸೇರಿ, ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಕಲಾತ್ಮಕ ಚೇತನದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಶಿಲ್ಪಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೈಜ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿವೆ. ಶಾಸನಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುವ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೇವಲ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮದ ಕತೆಗಳಲ್ಲ — ಅವು ಮಾನವೀಯ ಸಹಜೀವನ, ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಶಾಶ್ವತ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು

ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಸನಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲ, ಅವು ಆ ಕಾಲದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನ, ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತದ ಆಳವಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮೂಲಕ ಆ ಕಾಲದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನದ ಸಂಘಟಿತ ರೂಪ, ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹಕಾರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೂದಾನ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಪದ್ಧತಿ

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೂದಾನ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜರು, ಪಾಳೇಗಾರರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರು ದೇವಾಲಯಗಳು, ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದತ್ತಿಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ನೀರಾವರಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ವಿತರಣೆಯಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳಿಗೂ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಸುಗಟೂರು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಣಕಮಟ್ಟಿನ ನಲವತ್ತು ಬೀಘೆ ಭೂಮಿಯು ದತ್ತಿಯಾಗಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು" ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವು ಕೃಷಿಯ ಆರ್ಥಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂದಾನ ಪದ್ಧತಿಯು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದ ಅಂಶವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಜನರ ಪಾತ್ರ

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ "ಮಹಾಜನರು", "ಗ್ರಾಮ ಸಭೆ", "ಊರಾರರು", "ಗಾವುಂಡರು" ಎಂಬ ಪದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇವರು ಊರಿನ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತ ಘಟಕದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳು ಕೃಷಿ ಹಕ್ಕು, ನೀರಾವರಿ ನಿರ್ವಹಣೆ, ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತ ಹಾಗೂ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೂಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬೀಜರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಕಾಲದ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತದ ಸಂಘಟಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಶಾಸನಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಆನೇಕಲ್ ನ ಪ್ರದೇಶಗಳು "ಕೆರೆಗಳ ನಾಡು" ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭಾಗದ ಭೂಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ನೀರಾವರಿಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತ ಕೃಷಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು, ಬಂಡೆ, ಕಾಲುವೆ, ಗುಂಡಿ, ಬಾವಿ, ನದಿ ಹಕ್ಕು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1482ರ ಆನೇಕಲ್ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಹೊಸಕೋಟೆ ಕೆರೆ" ನಿರ್ಮಾಣದ ದಾಖಲೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆರೆಗಳು ಕೃಷಿಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೂ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು — ಇದು ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಸಹಕಾರಿ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಹವಾಸ

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳ ಜನರ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಕೃಷಿಕರು ಮತ್ತು ಸಂಗೀತಗಾರರು ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜವು ಧಾರ್ಮಿಕ, ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಜೀವನದ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಬಸದಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲದ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂದಿರದ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದು — ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಏಕತೆಯ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ವಿನಿಮಯ

ಆನೇಕಲ್ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ "ಮಾರ್ಗ", "ಪೆಟ್ಟಿಗೆ", "ಕಾಸು", "ಸಂತೇ", "ಪಣ್ಯಸಾಲೆ" ಎಂಬ ಪದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ತೆರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟದ ನಿಯಮಗಳು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಎಳ್ಳು, ಹತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಲುಶಿಲ್ಪ ವಸ್ತುಗಳು ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಚುರುಕಾದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ತಾತ್ವಿಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಶಾಸನಗಳು ಇತಿಹಾಸದ "ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಧ್ವನಿ"ಯಂತೆ — ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಆನೇಕಲ್ ಶಾಸನಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಾಂಗದ ಕಾರ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆ, ಭೂದಾನ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಕ್ಕೂಟದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಇವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು:

- ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು.
- ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು.
- ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು ಕೇವಲ ಇತಿಹಾಸದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲ, ಅದು ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ಮೌನ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾ ದಿಕ್ಕುಗಳು

ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ 3D ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಾಸನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನವಯುಗದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಒಂದು ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ. ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ಸೇರಿದಂತೆ ಬೆಂಗಳೂರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಸುಮಾರು 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಈ ಯೋಜನೆಯು ಸ್ಕ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆಯು ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೇವಲ ಇತಿಹಾಸಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯವಲ್ಲದೆ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾತತ್ವ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ

- ಶಾಸನಗಳ 3D ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಆನ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು,
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಮುಕ್ತ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು

- ಸ್ಥಳೀಯ ದೇವಾಲಯಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ಆರ್ಕೈವ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸುವುದು

ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಪುರಾತತ್ವ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ಣಯ

ಆನೇಕಲ್ ಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸದ ಜೀವಂತ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬಲ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾಸನಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸದ ಅಳವಡಿಕೆಯ ಹೊಸ ದಾರಿಗಳು ತೆರೆದಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಶಾಸನಗಳು ಇಂದಿಗೂ "ಶಿಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಇತಿಹಾಸ"ವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯ ಜೀವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥಸೂಚಿ

- ದೇವರ ಕೊಂಡರೆಡ್ಡಿ. (1990). *ಆನೇಕಲ್ ಇತಿಹಾಸ.* ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- ಗೋಪಾಲ, ಬಿ.ಆರ್. (2004). *ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು.* ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು.
- ಕಮಲಕಣ್ಣನ್, ಎಂ. (1890). *ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶಾಸನಗಳು.* ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್, ಸರ್ಕಾರಿ ಮುದ್ರಣಾಲ
- ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಎಂ.ಎಂ. (2015). *ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಸಂಪದ.* ಸಪ್ನ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
- ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ವಿ. (1994). *ಸುಗಟೂರು ವಿರಚಿತವರ ಅರಸ ಮನೆತನ.* ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
- ಮುನಿರಾಜು ಜಿ.ಎಂ.ಆರ್. (2015). *ಆನೇಕಲ್ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು.* ಆನೇಕಲ್ ಪ್ರೆಸ್
- ವಿಜಯ್ ಕುಮಾರ್. (2004). *ಆನೇಕಲ್ ತಾಲೂಕು ದರ್ಶನ.* ಗೀತಾಲಯ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ರೈಸ್, ಬಿ.ಎಲ್. (ಸಂ.). (1905). *ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ.* ಪ್ರಾಚ್ಯ ವನಿತಾ ಇತಿಹಾಸ.
- ಸೂರ್ಯಕಾಂತ್ ಕಾಮತ್. (1995). *ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ.* ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ.
- Deccan Herald. (2022, October 16). *Lost, found and reinstalled, 10th century idol now has a digital glint.*
- Itihasa Academy Blog. (n.d.). *Uniqueness of Karnataka inscriptions.*
- Story of Kannada Blog. (n.d.). *Kannada inscriptions and artefacts.*
- The Light Baggage. (2020, September 7). *Know your neighbourhood – 29: Anekal Taluk.*
- Wikipedia contributors. (n.d.). *Marasuru Madivala inscriptions and hero stones.* Wikipedia.